

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС БІЖЕНЦІВ В УКРАЇНІ

Олексюк Юлія Василівна

Студентка 1-го курсу факультету соціології та права НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Чепульченко Т. О.

Зав. кафедри теорії права і держави

НТУУ «КПІ» к. ю. н., доцент

Однією з характерних рис сучасності є збройні конфлікти, катастрофи екологічного та техногенного характеру, які викликають появу такої категорії осіб, як біженці. У світі немає жодної країни, яка б не зіткнулася з цією проблемою. До цих держав належить і Україна.

Вперше в Україні з'явилися втікачі з Вірменської та Азербайджанської РСР під час «карабахського» конфлікту 1988-1989 років. Друга хвиля біженців у 1989 році складалася з турків, які ховалися від кривавих сутичок в Узбецькій радянській соціалістичній республіці. Проте наймасовіший наплив біженців на українські землі відбувся вже після падіння СРСР - у 1992 році це стало наслідком збройного конфлікту в Придністров'ї. На той час загальна кількість осіб, які перетнули кордон з метою захисту від війни становила більш як 65 тисяч осіб. Для нашої держави це стало суттєвою проблемою, яка була переважно зумовлена відкритістю кордонів України, активною економічною, науково-технічною та культурною співпрацею з іншими державами.

Ці події стимулювали українських законодавців до створення механізму надання правового статусу шукачам притулку і сприяли тому, що 24 грудня 1993 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про біженців». Також з 1994 року в Україні постійно працює місія Управління Верховного Комісару ООН у справах біженців (УВКБ ООН), яка надає нашій державі інформаційну, технічну, організаційну та методологічну допомогу для вирішення питань щодо біженців та шукачів притулку, допомагає їм, займається підтримкою захисту прав біженців. УВКБ зробило великий внесок у наданні допомоги і сприянні програмі повернення в Україну депортованих кримських татар.

Проте з часом уповноважені державні органи виявили в нормативно-правових актах певні невідповідності Конвенції ООН про статус біженців від

1951 р., тому 8 липня 2011 року була прийнята нова редакція Закону «Про біженців».

У статті 1 цього Закону термін вживається в такому значенні:

«Біженець - особа, яка не є громадянином України і внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися цим захистом внаслідок таких побоювань, або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань».

Варто зазначити, що і в Конституцію України, прийняту 28 червня 1996 року, законодавці включили статті, що гарантують біженцям рівність з громадянами України у обов'язках та правах(стаття 26 КУ), забороняють будь-яке обмеження прав за ознаками релігійної належності, кольору шкіри, раси, мовними або іншими ознаками (стаття 24 КУ), забезпечують свободу пересування, право на вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, (стаття 33 КУ) та ін. Проте головним є те, що в Конституції йде мова про надання біженцям тимчасового чи постійного притулку в Україні (стаття 26 КУ).

На відміну від іноземців, правове становище біженців має певні особливості, які відокремлюють їх в окрему групу зі специфічним правовим статусом.

В Україні створена і активно функціонує система державних органів виконавчої влади, яка займається реалізацією законів про біженців, хоча, без сумніву, і досі лишається досить простору для її удосконалення.

Невичерпним є перелік певних проблем та недоліків у реалізації законних прав та свобод біженців. Серед них – складна процедура надання особі статусу біженця, яка триває досить довгий час; тривалий пошук безпечного та придатного до проживання житла через недостатню кількість пунктів

тимчасового та постійного розташування біженців; проблема з працевлаштуванням; відсутність належних можливостей для вивчення мови; недостатнє кадрове та фінансове забезпечення міграційних органів України та ін.

На нашу думку, розробка й реалізація державної політики щодо інтеграції біженців в українське суспільство їхнього подальшого облаштування є надзвичайно актуальною проблемою. На жаль, необхідно визнати, що сьогодні в нашій державі діяльність у цьому напрямі практично не здійснюється.

Для підвищення ефективності інтеграції іноземців, які знайшли притулок в Україні, ми пропонуємо переглянути регламентовані закони щодо біженців; покращити захист осіб, які залишили рідну країну у пошуках безпечного місця проживання; прискорити порядок надання житла біженцям; повноцінно реалізовувати права і свободи шукачів притулку шляхом забезпечення їх інформацією щодо їхнього правового статусу, сприяння їх вивченню української мови та вирішення проблеми працевлаштування біженців.

Отже, ми вважаємо, що такі заходи необхідні з багатьох міркувань, оскільки вони задовольняють і інтереси України. Без сумніву, українське суспільство не бажає витіснити шукачів притулку ні в тіньовий бізнес, ні на чорний ринок праці, ні, тим більше, в кримінальну сферу. Навпаки, інтереси нашої держави полягають у швидкому створенні умов, при яких біженці не стануть великим тягарем для країни їхнього притулку й стануть повноцінними членами суспільства.